

Asia: VN/12646/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ehdotukset, että kolmannen maan kansalaiselle opiskelun perusteella myönnettävä ensimmäinen oleskelulupa kestäisi suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen ajan, ja olisi lajiltaan jatkuva, ovat erittäin tervetulleita ja tärkeitä uudistuksia. Samoin kannatettava on opintojen jälkeen työnhakua ja yritystoimintaa varten myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloajan pidentäminen kahteen vuoteen, sekä tämän prosessin joustavoittaminen.

Opiskelijoiden osalta kannatettava on myös ehdotus siitä, että hakijalta vaadittaisiin hakemuksen yhteydessä selvitys turvatusta toimeentulosta ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta.

Kannatettava on myös uuden kansallisen oleskeluluvan myöntämisen mahdollisuus kansainvälistä suojelua hakevalle. Nykylain mukaanhan turvapaikan hakija ei voi saada oleskelulupaa opiskelun tai tutkimuksen perusteella. Ehdotettu muutos mahdollistaisi kansainvälistä suojelua hakevan opiskelun ja työskentelyn tutkijana, vaikka kansallinen lupa ei tällöin sisältäisikään EU:n sisäistä liikkuvuutta.

Puutteelliseksi ehdotukset jäävät jatko-opiskelijoiden ja tutkijoiden osalta, sillä lakiluonnos asettaa yliopistoissa maisterin tutkintoa ja tohtorin tutkintoa tutkijan oleskeluluvalla suorittavat erilaiseen asemaan. Perustutkinto-opiskelija saa jatkuvan oleskeluluvan koko opintojen suorittamisen ajaksi yhdellä hakemisella, mutta jatko-opintoja tutkijan oleskeluluvalla suorittavan ensimmäinen oleskelulupa voi olla korkeintaan kaksi vuotta. Tässä ajassa tohtorintutkintoa ei ole mahdollista suorittaa. Tutkijoiden osalta ensimmäinen oleskelulupa jatko-opintoja suorittavien osalta tulisi myöntää 4 vuodeksi ja tohtorintutkinnon suorittaneiden osalta tutkimusorganisaation kanssa tehtävän sopimuksen (työsopimus tai hosting agreement) keston ajaksi.

On erinomaista, että kaikki opiskelua, tutkimusta ja harjoittelua koskevat pyritään saamaan samaan lakiin, sillä saman tyyppisiä lupien myöntöperusteita on tällä hetkellä useita ja niiden väliset erot ovat hyvin pieniä. Nämä tilanteet liittyvät erityisesti tieteellistä tutkimusta tekeviin opiskelijoihin, joilla ei vielä ole maisterin tutkintotodistusta sekä tutkinnon/tutkimuksen loppuun suorittamisen jälkeisen oleskeluluvan hakemiseen.

Esimerkiksi kohdassa 2.1.2 Tutkijat esitetään: "Sen sijaan, jos hakija on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, tekee tieteellistä tutkimusta ja on työsuhteessa tutkimusorganisaatioon, hän voi hakea oleskelulupaa edellä mainitun ulkomaalaislain lainkohdan perusteella. Jos hakijan ja tutkimusorganisaation välillä on muu kuin työsuhde, hän voi hakea oleskelulupaa muulla perusteella (ulkomaalaislain 45 §).

Tämän perusteen tulkinta on periaatteessa selvä, mutta käytännössä hankala, koska tilanteeseen on kaksi eri lupahakemusta ja näiden välinen ero ei ole aina täysin selvä (tieteellisen tutkimuksen tekoa varten OLE_MUU ja tieteen, kulttuurin tai taiteen alan työskentelyä varten OLE_TY5). Lisäksi lupien hakuprosessi on erilainen: toisessa sähköinen ja toisessa ainoastaan paperilla.

Toinen epäselvä kohta liittyy esityksen samaan 2.1.2 Tutkijat -kohtaan: "Tutkimuksen valmistuttua tutkijat voivat hakea oleskelulupaa työnhakua ja yrittäjyyttä varten, mutta tutkija voi hakea tätä oleskelulupaa vain kerran ja se myönnetään enintään yhdeksi vuodeksi"

Tällaisessa tilanteessa voi yleensä hakea joko oleskelulupahakemus Suomessa tutkimustyön suorittaneelle (OLE_TY5) tai oleskelulupahakemus jatkoluvalla työnhakua tai yritystoimintaa varten (OLE_MUU). Näiden lupatyyppien välillä on merkittävä ero toimeentulovaatimuksissa, mutta käytännössä lupien eroista ei ole aina selvyttä.

Kannatamme myös, että sääntelyä selkiytetään työskentelyoikeuksiin liittyen.

Esityksen kohdassa 2.1.8 Työnteko-oikeus ja sen kesto sekä oikeus harjoittaa elinkeinoa mainitaan, että Ongelmaksi on koettu, että ei ole tarkkaa sääntelyä siitä, millä ajalla työnteon pitää tasoittua 25 tuntiin ja käytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa viranomaiset ovat tulkinneet säännöstä eri tavoin". Tunnistamme ongelman ja on erittäin kannatettavaa, että tähän asiaan kiinnitetään huomioita ja pyritään selkeyttämään asiaan liittyvää tulkintaa.

Tutkijoiden työnteko-oikeuden osalta aiemmin, ns. tutkijadirektiivin tultua voimaan 2018, tutkijan oleskeluluvalla oli sallittua tehdä vain tieteelliseen tutkimukseen liittyvää työtä. Myöhemmin Migri on kuitenkin sallinut myös muun työnteon, jos Suomessa oleskelun pääsyy on edelleen tieteellinen tutkimus. Onko tämä muutos huomioitu ehdotetussa lakitekstissä?

Pellinen Riikka
Itä-Suomen yliopisto - Itä-Suomen yliopisto